

Això no obstant, esta Direcció General considera aconsellable l'ampliació del termini de justificació fins una data posterior, en la mesura que no perjudica tercers, d'acord amb l'article 49 de la Llei 30/1992, de Règim Jurídic de les Administracions Públiques i del Procediment Administratiu Comú (BOE 27.11.1992).

Per tot això, i conformement a la disposició final primera de l'Orde de 13 de desembre de 2004, resolc:

Únic

S'amplia, fins al 31 d'octubre de 2005, el termini de què disposen els beneficiaris de les subvencions concedides en la dita convocatòria per tal de presentar les justificacions en la forma establida en la base 11, apartat 1, de l'Orde de 13 de desembre de 2004.

DISPOSICIÓ FINAL

La present resolució entrarà en vigor el mateix dia de la seua publicació en el *Diari Oficial de la Generalitat Valenciana*, però produirà efectes des de l'endemà de la finalització del termini de presentació de justificacions establert en la mencionada orde de convocatòria.

València, 10 d'octubre de 2005.— El director general d'Ensenyament: Josep Vicent Felip i Monlleó.

g) ALTRES ASSUMPTEs

Conselleria de Cultura, Educació i Esport

RESOLUCIÓ de 5 d'octubre de 2005, de la Direcció General de Patrimoni Cultural Valencià de la Conselleria de Cultura, Educació i Esport de la Generalitat Valenciana, per la qual s'acorda continuar amb els tràmits per a la declaració com a bé d'interés cultural a favor de la cartoixa de Portaceli de Serra (València) i s'obri període d'informació pública. [2005/X11297]

Vista la resolució de 6 d'agost de 1984 (DOGV núm. 227 de 14.02.1985), de la Direcció General de Patrimoni Artístic, per la qual s'incoa expedient de declaració de monument històric-artístic a favor de la cartoixa de Portaceli, de Serra (València).

Vista la resolució de 2 de març de 2000, de la Direcció General de Promoció Cultural i Patrimoni Artístic (DOGV núm. 3722 de 3.4.2000), per la qual s'establixen els requisits per a la convalidació d'informes i la resta de tràmits produïts en els procediments sobre declaració de Béns d'Interés Cultural incoats amb anterioritat a l'entrada en vigor de la Llei del Patrimoni Cultural Valencià.

Vistos els informes tècnics que complementen l'expedient amb aquelles determinacions que es preveuen en l'article 28 de la Llei 4/1998, de l'11 de juny, del Patrimoni Cultural Valencià per a la declaració de Béns d'Interés Cultural, esta Direcció General, en l'exercici de les atribucions que li atorga el Reglament Orgànic i Funcional de la Conselleria de Cultura, Educació i Esport aprovat per Decret 183/2004, de l'1 d'octubre, del Consell de la Generalitat, resol:

Primer. Continuar amb la tramitació de l'expedient, d'acord amb les disposicions vigents.

Segon. D'acord amb el que disposa l'art. 28 de la Llei 4/1998, de l'11 de juny, del Patrimoni Cultural Valencià, determinar els valors del bé que justifiquen la declaració, descriure'n les parts integrants, pertinences i accessoris per a la seua més perfecta identificació, així com delimitar l'entorn afectat i fixar les normes de protecció del bé i este àmbit en els annexos que s'adjunten en la present resolució.

No obstante, esta Dirección General considera aconsejable la ampliación del plazo de justificación hasta una fecha posterior, en la medida en que no perjudica a terceros de acuerdo con el artículo 49 de la Ley 30/1992, de Régimen Jurídico de las Administraciones Públicas y del Procedimiento Administrativo Común (BOE 27.11.1992).

Por todo ello, de conformidad con la disposición final primera de la Orden de 13 de diciembre de 2004, resuelvo:

Único

Se amplía, hasta el 31 de octubre 2005, el plazo de que disponen los beneficiarios de las subvenciones concedidas en dicha convocatoria para presentar las justificaciones en la forma establecida en la base 11, apartado 1, de la Orden de 13 de diciembre de 2004.

DISPOSICIÓN FINAL

La presente resolución entrará en vigor el mismo día de su publicación en el *Diari Oficial de la Generalitat Valenciana*, pero producirá efectos desde el día siguiente a la finalización del plazo de presentación de justificaciones establecido en la citada orden de convocatoria.

Valencia, 10 de octubre de 2005.— El director general de Enseñanza: Josep Vicent Felip i Monlleó.

g) OTROS ASUNTOS

Conselleria de Cultura, Educación y Deporte

RESOLUCIÓN de 5 de octubre de 2005, de la Dirección General de Patrimonio Cultural Valenciano de la Conselleria de Cultura, Educación y Deporte de la Generalitat Valenciana, por la que se acuerda continuar con los trámites para la declaración como Bien de Interés Cultural, a favor de la Cartuja de Portaceli de Serra (Valencia) y se abre periodo de información pública. [2005/X11297]

Vista la resolución de 6 de agosto de 1984 (DOGV núm. 227 de 14.02.1985), de la Dirección General de Patrimonio Artístico, por la que se incoa expediente de declaración de monumento histórico-artístico a favor de la Cartuja de Porta-Coeli, en Serra (Valencia).

Vista la resolución de 2 de marzo de 2000, de la Dirección General de Promoción Cultural y Patrimonio Artístico (DOGV núm. 3722 de 3.4.2000), por la que se establecen los requisitos para la convalidación de informes y demás trámites producidos en los procedimientos sobre declaración de Bienes de Interés Cultural incoados con anterioridad a la entrada en vigor de Ley del Patrimonio Cultural Valenciano.

Vistos los informes técnicos que complementan el expediente con aquellas determinaciones que se prevén en el artículo 28 de la Ley 4/1998, de 11 de junio, del Patrimonio Cultural Valenciano para la declaración de Bienes de Interés Cultural, esta Dirección General, en el ejercicio de las atribuciones que le otorga el Reglamento Orgánico y Funcional de la Conselleria de Cultura, Educación y Deporte aprobado por Decreto 183/2004, de 1 de octubre, del Consell de la Generalitat, resuelve:

Primero. Continuar con la tramitación del expediente, de acuerdo con las disposiciones vigentes.

Segundo. De conformidad con lo dispuesto en el art. 28 de la Ley 4/1998, de 11 de junio, del Patrimonio Cultural Valenciano, determinar los valores del bien que justifican la declaración, describir el mismo, sus partes integrantes, pertenencias y accesorios para su más perfecta identificación, así como delimitar el entorno afectado y fijar las normas de protección del bien y dicho ámbito en los anexos que se adjuntan a la presente resolución.

Tercer. En compliment d'allò que s'ha preceptuat en l'art. 27.3 de la Llei del Patrimoni Cultural Valencià notificar esta resolució als interessats i a l'Ajuntament d'Altura i comunicar-los que, d'acord amb el que estableixen els articles 35 i 36 en relació amb el 27.4 de la Llei, la realització de qualsevol intervenció, tant en el monument com en el seu entorn, haurà de ser autoritzada preceptivament per esta Direcció General amb caràcter previ a la seua realització i a l'atorgament de llicència municipal si és el cas, quan esta resulte preceptiva, així com qualsevol canvi d'ús en l'immoble a què es contrau la present incoació d'acord amb el que disposa l'art. 33 de la mencionada llei.

Quart. La present incoació, d'acord amb el que estableix l'art. 33 de la Llei 4/1998, de l'11 de juny, del Patrimoni Cultural Valencià, determina la suspensió de l'atorgament de llicències municipals de parcel·lació, urbanització, construcció, demolició, activitat i la resta d'actes d'edificació i ús del sòl que afecten l'immoble i l'entorn de protecció, així com de les esmentades actuacions quan siguen portades a terme directament per les entitats locals. Queden, igualment suspesos els efectes de les ja atorgades, suspensió dels efectes de la qual, d'acord amb la limitació temporal continguda en el segon incís de l'art. 33 de la Llei 4/98, de l'11 de juny, del Patrimoni Cultural Valencià, es resoldran després de la declaració.

No obstant això, la Direcció General de Patrimoni Cultural Valencià, podrà autoritzar les actuacions mencionades quan considere que, en aplicació de les normes de protecció determinades per la present resolució, manifestament no perjudiquen els valors del bé que motiven la incoació, així com les obres que per causa major o interès general hagen de realitzar-se inajornablement, segons el que disposa el primer incís del mencionat article.

Quint. Que en compliment d'allò que s'ha preceptuat en l'art. 27.3 de la Llei, es notifique la present resolució al Registre General de Béns d'Interès Cultural per a la seua anotació preventiva i al Registre de la Propietat de València amb el mateix fi.

Sext. Que la present resolució amb els annexos es publique en el *Diari Oficial de la Generalitat Valenciana* i en el *Boletín Oficial del Estado*.

Sèptim. D'acord amb el que preveu l'art. 27.6 de la Llei 4/1998, de l'11 de juny, del Patrimoni Cultural Valencià, obrir un període d'informació pública, a fi que totes les persones que tinguen interès puguen examinar l'expedient durant el termini d'un mes a partir de la publicació de la present Resolució en el *Diari Oficial de la Generalitat Valenciana*. L'expedient estarà a disposició dels interessats en el Servei de Patrimoni Arquitectònic i Mediambiental de la Direcció General de Patrimoni Cultural Valencià, de la Conselleria de Cultura, Educació i Esport, avinguda de Campanar número 32, de València.

València, 5 d'octubre de 2005.– El director general de Patrimoni Cultural Valencià: Manuel Muñoz Ibáñez.

ANNEX I

Dades sobre el bé objecte de la declaració

1. Denominació:

a) Principal
Cartoixa de Santa Maria de Portaceli.

b) Secundàries

Cartoixa de Santa Maria de Portaceli.
Cartoixa de Portaceli.

2. Descripció:

Basada en l'obra de Francisco Fuster Serra La Cartuja de Portaceli, València 1994.

Tercero. En cumplimiento de lo preceptuado en el art. 27.3 de la Ley del Patrimonio Cultural Valenciano notificar esta resolución a los interesados y al Ayuntamiento de Altura y hacerles saber que, de conformidad con lo que establecen los artículos 35 y 36 en relación con el 27.4 de la Ley, la realización de cualquier intervención, tanto en el monumento como en su entorno, deberá ser autorizada preceptivamente por esta Dirección General con carácter previo a su realización y al otorgamiento de licencia municipal en su caso, cuando esta resulte preceptiva, así como cualquier cambio de uso en el inmueble al que se contrae la presente incoación de conformidad con lo que dispone art. 33 de la mencionada Ley.

Cuarto. La presente incoación, de acuerdo con lo establecido en el art. 33 de la Ley 4/1998, de 11 de junio, del Patrimonio Cultural Valenciano, determina la suspensión del otorgamiento de licencias municipales de parcelación, urbanización, construcción, demolición, actividad y demás actos de edificación y uso del suelo que afecten al inmueble y su entorno de protección, así como de dichas actuaciones cuando sean llevadas a cabo directamente por las entidades locales. Quedan, igualmente suspendidos los efectos de las ya otorgadas, suspensión cuyos efectos y, de conformidad con la limitación temporal contenida en el inciso segundo del artículo 33 de la Ley 4/98, de 11 de junio, del Patrimonio Cultural Valenciano, se resolverán tras la declaración.

No obstante la Dirección General de Patrimonio Cultural Valenciano, podrá autorizar las actuaciones mencionadas cuando considere que, en aplicación de las normas de protección determinadas por la presente resolución, manifestamente no perjudican los valores del bien que motivan la incoación, así como las obras que por causa mayor o interès general hubieran de realizarse inaplazablemente, según lo dispuesto en el inciso primero del referido artículo.

Quinto. Que en cumplimiento de lo preceptuado en el art. 27.3 de la Ley se notifique la presente resolución al Registro General de Bienes de Interés Cultural para su anotación preventiva y al Registro de la Propiedad de Valencia al mismo fin.

Sexto. Que la presente resolución con sus anexos se publique en el *Diari Oficial de la Generalitat Valenciana* y en el *Boletín Oficial del Estado*.

Séptimo. Conforme a lo previsto en el art. 27.6 de la Ley 4/1998, de 11 de junio, del Patrimonio Cultural Valenciano, abrir un período de información pública, a fin de que cuantas personas tengan interès puedan examinar el expediente durante el plazo de un mes a partir de la publicación de la presente resolución en el *Diari Oficial de la Generalitat Valenciana*. El expediente estará a disposición de los interesados en el Servicio de Patrimonio Arquitectónico y Medioambiental de la Dirección General de Patrimonio Cultural Valenciano, de la Conselleria de Cultura, Educación y Deporte, Avenida de Campanar, número 32, de Valencia.

Valencia, 5 de octubre de 2005.– El director general de Patrimonio Cultural Valenciano: Manuel Muñoz Ibáñez.

ANEXO I

Datos sobre el bien objeto de la declaración

1. Denominación:

a) Principal
Cartuja de Santa María de Portaceli.

b) Secundarias

Cartuja de Santa María de Porta Coeli.
Cartuja de Portaceli.

2. Descripción:

Basada en la obra de Fco. Fuster Serra La Cartuja de Portaceli, Valencia 1994.

a) Inmoble objecte de la declaració

Portaceli és referència obligada en la història d'Espanya des de l'Edat Mitjana, tant per la vàlua i personalitat dels cartoixans, la fama dels quals va transcendir els límits del priorat, com per llur la influència política en els importants esdeveniments històrics en què van ser requerits com ara el Compromís de Casp, el cisma d'església de 1378 a 1417 i la fundació de les restants cartoixes espanyoles.

La cartoixa es troba situada en un bellíssim i apartat paratge, especialment triat per a preservar la seguretat i permanència de la vida cartoixana a través dels segles.

Es va alçar sobre les restes d'un xicotet assentament musulmà, en estil gòtic, i posteriorment va ser reformada al llarg del temps, incorporant-hi noves manifestacions de la Història de l'Art, del Renaixement, Manierisme, Barroc i Neoclassicisme, tot conformant un harmònic conjunt arquitectònic.

Hi van treballar importantíssims arquitectes i artistes entre els quals es troben Sarinyena (1545-1619), Pedro Orrente (1580-1645), Francesc Ribalta (1565-1628), Jerónimo Jacinto Espinosa (1600-67), Alonso Cano (1601-67), i José Camarón (1731-1803), albergant nombroses obres d'art de les quals la majoria de les conservades es troben ara en museus com el de Belles Arts de València, El Prado, The Hispanic Society of America i la biblioteca Pierpont Morgan, de Nova York.

El monestir va quedar plenament format en el primer quart del segle xv, i reproduïx l'esquema ideal d'una cartoixa medieval. S'hi diferencien les dos zones principals: la clausura i les obediències. La primera té els dos àmbits característics, el cenobític amb l'església conventual, el claustrat, la sagristia, l'aula capitular, el refectori, la cuina, les capelles i l'hostal; l'eremític amb dos claustres, el del Cementeri i el dels tarongers o dels novícis, per a residència dels cartoixans, junt amb l'església i claustrat de Sant Joan. Finalment, a la zona baixa, amb accés als horts, es troba la zona d'obediències, amb el pati de la conreria, on es localitzen el forn, els cellers, el graner, les cavallerisses, els llenyers, la fusteria, el parc de maquinària agrícola, etc. Les successives reconstruccions i reformes de què va ser objecte no van modificar este esquema inicial que es manté fins als nostres dies, encara que se n'amplia la configuració i es transforma en espais, sent significativa la construcció de la nova església, que deixa la primitiva de Sant Joan per als germans laics.

Resum històric

L'orde religiós de la Cartoixa es va fundar a finals del segle xi per Sant Bru i uns altres sis companys que van triar la soledat d'una inaccessible vall dels Alps per a viure la seua vocació monàstica en reacció contra l'enorme poder que havien aconseguit els monestirs benedictins.

La fundació de Portaceli en 1272 marca un fita en la vida monàstica del Regne de València, en ser la primera de l'orde de la cartoixa a les terres valencianes acabades de conquerir i la tercera a la Península, amb dos cases a Catalunya, Scala Dei (1194) i Sant Pol de Maresme (1269).

La iniciativa va correspondre al bisbe de València, Andrés Albalat, que va adquirir per a això la vall de Lullén, equidistant de Segorbe i València, oberta cap al migdia i tancada al nord pels contraforts de la serra Calderona, al peu de Penyes Altes i Rebalsadors, amb altituds de fins a 800 m. Lullén era un xicotet poblat de moros que en el repartiment de 1238 va correspondre al cavaller Gil de Rada, qui després el va intercanviar amb Eximén Pérez de Arenós.

Obtinguda la llicència de Jaume I i del Capítol General de l'Orde, arriben a Portaceli alguns religiosos d'Scala Dei; i efectuada l'escriptura de fundació a València, ix cap a Lullén la comitiva formada pel bisbe Albalat, alguns canonges i els monjos d'Scala Dei, amb Bernat Homdedeu, qui en serà el primer prior.

La primera comunitat se sustentava de l'agricultura i de l'aprofitament de muntanyes i pastures, i també d'algunes rendes com les de l'alqueria de Beniparell. Posteriorment, s'hi van fer importants donacions com la rectoria de Lliria i el lloc de la Torre, contigu al de Portaceli.

a) Inmueble objeto de la declaración

Portaceli es referencia obligada en la historia de España desde la Edad Media, tanto por la valía y personalidad de sus cartujos cuya fama trascendió los límites del priorato, como por la influencia política de los mismos en los importantes acontecimientos históricos en que fueron requeridos tales como el Compromiso de Caspe, el Cisma de la Iglesia de 1378 a 1417 y la fundación de las restantes Cartujas españolas.

La Cartuja se encuentra situada en un bellissimo y apartado paraje especialmente elegido para preservar la seguridad y permanencia de la vida cartujana a través de los siglos.

Fue levantada sobre los restos de un pequeño asentamiento musulmán, en estilo gótico y posteriormente reformada a lo largo del tiempo incorporando nuevas manifestaciones de la historia del Arte, del Renacimiento, Manierismo, Barroco y Neoclasicismo conformando un armónico conjunto arquitectónico.

Para ella trabajaron importantísimos arquitectos y artistas entre los que se encuentran Sariñena (1545-1619), Pedro Orrente (1580-1645), Francisco Ribalta (1565-1628), Jerónimo Jacinto Espinosa (1600-67), Alonso Cano (1601-67), y José Camarón (1731-1803), albergando numerosas obras de arte de las cuales la mayoría de las conservadas se encuentran ahora en museos como el de Bellas Artes de Valencia, El Prado, The Hispanic Society of América y la biblioteca Pierpont Morgan, de Nueva York.

El monasterio quedó plenamente conformado en el primer cuarto del siglo XV reproduciendo el esquema ideal de una cartuja medieval. Se diferencian las dos zonas principales: la clausura y las obediencias. La primera posee sus dos ámbitos característicos, el cenobítico con la iglesia conventual, el claustro, la sacristía, el aula capitular, el refectorio, la cocina, las capillas y la hospedería, el eremítico con dos claustros, el del Cementerio y el de Los Naranjos o de los Novicios, para residencia de los cartujos, junto con la iglesia y claustro de San Juan. Por último, en la zona baja, con acceso a los huertos, se encuentra la zona de obediencias, con el patio de la conrería, donde se localiza el horno, las bodegas, el granero, las caballerizas, leñeras, carpintería, parque de maquinaria agrícola, etc. Las sucesivas reconstrucciones y reformas de que fue objeto no modificaron este esquema inicial que se mantiene hasta nuestros días, aunque se amplía la configuración y se transforma en espacios, siendo significativa la construcción de la nueva Iglesia, dejando la primitiva de San Juan para los hermanos legos.

Resumen histórico

La Orden religiosa de la Cartuja fue fundada a finales del siglo XI por San Bruno y otros seis compañeros que eligieron la soledad de un inaccesible valle de los Alpes para vivir su vocación monástica en reacción contra el enorme poder que habían alcanzado los monasterios benedictinos.

La fundación de Portaceli en 1272 marca un hito en la vida monástica del reino de Valencia, al ser la primera de la orden cartujana en las recién conquistadas tierras valencianas y la tercera en la península, con dos casas en Cataluña, Scala Dei (1.194) y San Pol de Maresme (1.269).

La iniciativa correspondió al Obispo de Valencia, Andrés Albalat, adquiriendo para ello el valle de Lullén, equidistante de Segorbe y Valencia, abierto hacia el mediodía y cerrado al norte por las estribaciones de la sierra Calderona, al pie de Peñas Altas y Rebalsadores, con altitudes de hasta 800 m. Lullén era un pequeño poblado de moros que en el repartimiento de 1238 correspondió al caballero Gil de Rada, quien después lo intercambia con Eximén Pérez de Arenós.

Obtenida licencia, de Jaime I y del Capítulo General de la Orden, llegan a Portaceli algunos religiosos de Scala Dei; y efectuada escritura de fundación en Valencia, salen hacia Lullén la comitiva formada por el obispo Albalat, algunos canónigos y los monjes de Scala Dei, con Bernardo Homdedeu, que será el primer prior.

La primera comunidad se sustentaba de la agricultura y del aprovechamiento de montes y pastos, y también de algunas rentas como las de la alquería de Beniparell. Posteriormente se hicieron importantes donaciones como la rectoría de Liria y el lugar de La Torre, contiguo al de Portaceli.

Des de 1277 n'és nou prior Bernat d'Anglada amb el qual s'inicia un període de pobresa, però en què es confirmen les donacions i concessions fetes al monestir. Correspon a una època de greu crisi motivada per l'excomunió del rei Pere III d'Aragó i la decadència del sistema feudal, que afecta el monaquisme europeu amb gran relaxació de costums.

No obstant això, les importants donacions de la noblesa i de la jerarquia eclesiàstica fan possible, a finals del segle XIV, refer la comunitat, fer compres de censals i recuperar-se econòmicament. Esta recuperació es dona així mateix en la societat general. A més, es produïx una gran expansió de la cartoixa amb la fundació de nous monestirs. Els priorats de Pere Julià (1392-98) i de Francesc Anglesola (1398-1400) marquen el punt més alt del prestigi de la cartoixa des de la seua fundació. La important contribució a les fundacions de Valdecris, Valldemossa i Las Cuevas, l'especial afecte de Martí l'Humà a l'orde i la presència de personalitats de la noblesa, que afavorixen Portaceli amb les seues donacions, atrauen persones eminentes que prenen l'hàbit de cartoixa.

El segle XV és, sense cap dubte, el període auri de Portaceli; els cartoixans aconseguiran prestigi internacional; dos d'ells, Bonifaci Ferrer i Francesc Aranda, van arribar a ser generals de la seua orde i els uns i els altres van estar implicats en les qüestions més greus del moment: cisma de l'església, cisma de la cartoixa i el Compromís de Casp. Tot això revertix en un augment de les possessions i rendes del monestir i en una activitat constructora de gran magnitud. Passades les dos primeres dècades, conclouen els cismes de l'església i de la cartoixa, i la Corona d'Aragó troba eixida al problema successori. Les últimes dècades són de major assossec, i Portaceli es beneficia de l'auge del Regne de València, dels béns acumulats i del prestigi aconseguit.

Un dels papas cismàtics és l'aragonés Pedro de Luna, que adopta el nom de Benet XIII. Este atrau a la seua causa els cartoixans Bonifaci Ferrer, germà de Sant Vicent, i Francesc Aranda, conseller del rei Joan. Francesc Maresme, prior (1414-24), seguirà els passos de Bonifaci Ferrer, però la seua acció s'orientarà a l'extinció del cisma de l'orde.

L'altra greu qüestió és el Compromís de Casp, on nou compromissaris trien el nou rei de la Corona d'Aragó, dos d'estos són Bonifaci Ferrer i Francesc Aranda.

Francesc Maresme intervé també, en 1415, en la fundació de Montealegre i en la definitiva unió de l'orde de la cartoixa i porta, així mateix, l'administració de la nova cartoixa catalana.

Iniciat el segle XVI, Portaceli s'introduïx en nous esdeveniments: reformes monàstiques, intent de separació de les cartoixes espanyoles, nou llenguatge artístic renaixentista, guerres de les Germanies i dels moriscos. La Cartoixa aconsegueix la seua plenitud en diverses facetes, particularment en la reconeguda santedat d'alguns dels seus monjos i en la seua presència en la labor fundadora de l'orde que no coneix a Espanya la crisi que patix a la resta d'Europa, a causa de les guerres de religió.

Tant en l'art com en l'economia, el segle XVI és de transició. En el segle anterior ja s'havien acumulat suficients rendes i s'havia deixat el monestir totalment construït.

En el segle XVII, els antics conflictes es desenvolupen amb enorme virulència: els moriscos són expulsats, la crisi de la provisió de les vicaries arriba al límit d'excomunió, i el nacionalisme de les cartoixes arriba al seu apogeu. Portaceli porta la iniciativa de l'última fundació espanyola: Viaceli. En arquitectura i art, s'utilitza el nou llenguatge del Barroc. La pintura envaeix el monestir, i en este aspecte, per a Portaceli, este és un segle d'oro.

A començament del segle XVIII, amb motiu de la guerra de Successió, la cartoixa és saquejada per les tropes franceses, però manté la seua comunitat. El 1784, Carles III obté de Pius VI la butla per la qual condescendix a la separació de les cartoixes espanyoles del govern de la gran cartoixa de Grenoble. El primer capítol és celebrat al Paular, on assistix el prior de Portaceli, Josep Alcover.

A causa de la supressió dels convents per Joseph Bonaparte en 1809, els cartoixans van abandonar Portaceli, per a tornar-hi en 1814 i desallotjar-lo novament en 1820.

En 1835, a causa de les lleis desamortitzadores de Mendizábal, els monjos de Portaceli són obligats a abandonar definitivament el

Desde 1277 es nuevo prior Bernardo de Anglada con el que se inicia un periodo de pobreza, pero en el que se confirman las donaciones y concesiones hechas al monasterio. Corresponde a una época de grave crisis motivada por la excomunió del rey Pedro III de Aragón y la decadencia del sistema feudal que afecta al monaquismo europeo, con gran relajación de costumbres.

Sin embargo importantes donaciones de la nobleza y de la jerarquía eclesiástica hacen posible, a fines del siglo XIV, rehacer su comunidad y hacer compras de censales, recuperándose económicamente. Esta recuperación se da así mismo en la sociedad general. Además se produce una gran expansión de la Cartuja con la fundación de nuevos monasterios. Los prioratos de Pedro Julián (1392-98) y de Francisco Anglesola (1398-1400) marcan el punto más alto del prestigio de la Cartuja desde su fundación. Su importante contribución en las fundaciones de Valdecris, Valldemosa y Las Cuevas, el especial afecto de Martín el Humano a la Orden y la presencia de personalidades de la nobleza, que favorecen a Portaceli con sus donaciones, atraen a personas eminentes que toman el hábito de cartujo.

El siglo XV es, sin lugar a dudas, el periodo áureo de Portaceli; sus cartujos van a alcanzar prestigio internacional, dos de ellos, Bonifacio Ferrer y Francés Aranda llegaron a ser generales de su Orden y unos y otros estuvieron implicados en las cuestiones más graves del momento: Cisma de la Iglesia, Cisma de la Cartuja y Compromiso de Caspe. Todo ello revierte en un aumento de las posesiones y rentas del monasterio y en una actividad constructora de gran magnitud. Pasadas las dos primeras décadas concluyen los cismas de la Iglesia y la Cartuja, y la Corona de Aragón encuentra salida al problema sucesorio. Las últimas décadas son de mayor sosiego, y Portaceli se beneficia del auge del Reino de Valencia, de los bienes acumulados y del prestigio alcanzado.

Uno de los Papas cismáticos es el aragonés Pedro de Luna, que adopta el nombre de Benedicto XIII. Éste atrae a su causa a los cartujos Bonifacio Ferrer, hermano de San Vicente, y a Francés Aranda, consejero del rey Juan. Francisco Maresme, Prior, (1414-24), seguirá los pasos de Bonifacio Ferrer pero su acción se orientará a la extinción del Cisma de la Orden.

La otra grave cuestión es el compromiso de Caspe en donde nueve compromisarios eligen al nuevo rey de la Corona de Aragón, dos de éstos son Bonifacio Ferrer y Francés Aranda.

Francisco Maresme interviene también en 1415 en la fundación de Montealegre y en la definitiva unión de la Orden Cartujana y lleva así mismo la administración de la nueva Cartuja catalana.

Iniciado el s. XVI, Portaceli se introduce en nuevos acontecimientos: reformas monásticas, intento de separación de las cartujas españolas, nuevo lenguaje artístico renacentista, guerras de las Germanías y de los moriscos. La cartuja logra su plenitud en varias facetas, particularmente en la reconocida santidad de algunos de sus monjes y en su presencia en la labor fundadora de la Orden que no conoce en España la crisis que sufre el resto de Europa a causa de las guerras de religión.

Tanto en el arte como en la economía, el siglo XVI es de transición. En el siglo anterior ya se habían acumulado suficientes rentas y dejado el monasterio totalmente construido.

En el siglo XVII los antiguos conflictos se desarrollan con enorme virulencia: los moriscos son expulsados, la crisis de la provisión de las vicarías llega umbrales de excomunió, y el nacionalismo de las cartujas llega a su apogeo. Portaceli lleva la iniciativa de la última fundación española: Via Celi. En arquitectura y arte se utiliza el nuevo lenguaje del Barroco. La pintura invade el monasterio, siendo en este aspecto para Portaceli un siglo de oro.

Al dar comienzo el s. XVIII, con motivo de la guerra de Sucesión, la Cartuja es saqueada por las tropas francesas pero mantiene su comunidad. En 1784, Carlos III obtiene de Pío VI bula por la que condesciende a la separación de las cartujas españolas del gobierno de la Gran Cartuja de Grenoble. El primer Capítulo es celebrado en El Paular al que asiste el prior de Portaceli José Alcover.

A causa de la supresión de los conventos por José Bonaparte en 1809 los cartujos abandonaron Portaceli, para volver en 1814 y desalojarlo de nuevo en 1820.

En 1835, debido a las leyes desamortizadoras de Mendizábal, los monjes de Portaceli son obligados a abandonar definitivamente el

monestir i el priorat és dividit en tres masies: la Majoralia, la Pobleta i la Torre, que seran venudes en subhasta pública. Els propietaris es van succeint estes i arriben a utilitzar-se com a explotació agrícola, el monestir com a sanatori antituberculós i, posteriorment, com a hotel. Finalment, en 1931, la Diputació Provincial de València, adquireix la Majoralia.

El suport de l'església catòlica al règim polític instaurat a Espanya pel general Franco suposarà la restauració de l'orde de la cartoixa a Espanya i la reconstrucció de Portaceli. En 1943, la Diputació accepta l'entrega del monestir a l'orde de la cartoixa, amb els terrenys circumdants i els brolladors del Marge i de la Foia, amb la condició de conservar-la i restaurar-la en el termini de 20 anys.

Descripció arquitectònica

Des de la carretera de Bétera, que travessa de sud a nord el priorat fins a la masia de la Pobleta, s'arriba al monestir. La cartoixa s'alça sobre un monticle rocós, al costat mateix del barranc que prendrà el nom de la cartoixa i que arreplega l'aigua dels brolladors que naixen en el massís de Rebalsadors.

Forma un harmònic conjunt edilici a on s'accedix a través d'un espectacular pont que travessa el barranc; es dividix funcionalment en tres zones juxtaposades requerides pel projecte cartoixà: l'eremítica, la cenobítica i la zona de la procura o conreria.

Una vegada creuat el pont, les reformes de mitjan del segle vint van tancar el camí amb l'actual porteria (zona d'antigues granges), a la capella externa i al menjador de dones, darrere dels quals es troba l'àmplia terrassa sobre els horts de les obediències i la porta que dona pas a la zona de clausura. Traspasada la porta de clausura i una àmplia escalinata, ens trobem amb la terrassa de les Palmeres on recau la façana principal de l'església conventual i es troba la procura i l'antic hostal.

La zona eremítica, situada al nord de la zona cenobítica i a través de la qual s'hi accedix, es compon de dos claustres, el del cementeri, d'estil renaixentista, i el del noviciat, manierista. La zona dels germans laics es desenvolupa cap a l'est, al voltant del pati d'obediències, junt amb l'església i el claustret de Sant Joan, este d'estil gòtic.

Desenvolupament constructiu:

(Els números entre parèntesis es corresponen amb el codi d'identificació del Sistema Valencià d'Inventaris).

En el moment de la seua fundació, en el segle XIII, es van aprofitar les edificacions dels moros, de les quals subsistix, irrecognoscible, l'anomenada Torre de Sant Joan. Prompte es construí un xicotet claustre, unes cel·les, una església dedicada a sant Joan Baptista i altres dependències, destinades a forn, magatzems i tallers. Les construccions d'este primer període (1272-1324) constituïxen el nucli del qual, a partir de l'ampliació de 1325, serà l'àmbit propi dels conversos i de la procuració.

Importants donacions efectuades en 1325 per Margarida de Lloria fan que Portaceli inicié un segon període constructiu en què es mamprenen les sales cenobítiques i l'àmbit eremític. Es construí l'església conventual, el claustret i el claustre del cementeri. De tot això només ha arribat fins a nosaltres el pla del cenobi i el claustre i part dels murs de l'església. Una altra gran aportació de Margarida de Lloria és la construcció del claustre vell, posteriorment reconstruït.

Concloues les guerres i la pesta de mitjan de segle XVI, Pedro de Artés, mestre racional en les corts de Joan I i Martí l'Humà, hi construí una capella, en 1368, sota l'advocació de Tots Sants, al costat del claustret que queda lliure, a la vora de l'església. Esta ha arribat fins als nostres dies com a capella de Sant Jaume amb la decoració renaixentista del segle XVI.

La recuperació econòmica aconseguida en l'última dècada del segle XIV dona lloc al període de major densitat constructiva de la seua història, que comprén també les tres primeres dècades del segle XV. Francesc Aranda, entre 1393 i 1398, construí un nou claustre amb sis cel·les, anomenat dels Tarongers. Este se situa a la capçalera

monasterio y el priorato es dividido en tres masías: La Mayoralia, la Pobleta y la Torre que serán vendidas en pública subasta. Los propietarios se van sucediendo, llegándose a utilizar como explotación agrícola, el monasterio como sanatorio antituberculoso y posteriormente como hotel. Finalmente, en 1931, la Diputación Provincial de Valencia, adquiere la Mayoralia.

El apoyo a la Iglesia católica del régimen político instaurado en España por el general Franco va a suponer la restauración de la Orden de la Cartuja en España y la reconstrucción de Portaceli. En 1943 la Diputación acepta la entrega del monasterio a la Orden Cartujana, con los terrenos circundantes y los manantiales del Margen y de la Hoya, con la condición de conservarla y restaurarla en el plazo de 20 años.

Descripción arquitectónica

Desde la carretera de Bétera, que atraviesa de sur a norte el priorato hasta la masía de La Pobleta, se llega al monasterio. La cartuja se levanta sobre un montículo rocoso, al lado mismo del barranco que tomará el nombre de la Cartuja y que recoge el agua de los manantiales que nacen en el macizo de Rebalsadors.

Forma un armónico conjunto edilicio al que se accede a través de un espectacular puente que atraviesa el barranco; se divide funcionalmente en tres zonas juxtapuestas requeridas por el proyecto cartujano: la eremítica, la cenobítica y la zona de la procura o conrería.

Una vez cruzado el puente, las reformas de mediados del siglo veinte cerraron el camino con la actual portería (zona de antiguas granjas), a la capilla externa y al comedor de mujeres detrás de los cuales se encuentra la amplia terraza sobre los huertos de las obediencias y la puerta que da paso a la zona de clausura. Traspasada la puerta de clausura y una amplia escalinata, nos encontramos con la terraza de las Palmeras donde recae la fachada principal de la iglesia conventual y se encuentra la procura y la antigua hospedería.

La zona eremítica, situada al norte de la zona cenobítica y a través de la cual se accede, se compone de dos claustros, el del Cementerio, de estilo renacentista y el del Noviciado manierista. La zona de los hermanos legos se desarrolla hacia el este alrededor del patio de obediencias, junto a la iglesia y al claustro de San Juan, éste de estilo gótico.

Desarrollo constructivo:

(Los números entre paréntesis se corresponden con el código de identificación del Sistema Valenciano de Inventarios).

En el momento de su fundación, en el siglo XIII, se aprovecharon las edificaciones de los moros, de las que subsiste, irrecognoscible, la llamada Torre de San Juan. Pronto se construye un pequeño claustro, unas celdas, una iglesia dedicada a San Juan Bautista y otras dependencias, destinadas a panadería, almacenes y talleres. Las construcciones de este primer período (1272-1324) constituyen el núcleo de lo que a partir de la ampliación de 1325 será el ámbito propio de los conversos y de la procuración.

Importantes donaciones efectuadas en 1325 por Margarita de Lauria hacen que Portaceli inicié un segundo período constructivo en el que se emprenden las salas cenobíticas y el ámbito eremítico. Se construye la iglesia conventual, el claustro y el claustro del Cementerio. De todo ello sólo ha llegado hasta nosotros el plano del cenobio y el claustro y parte de los muros de la iglesia. Otra gran aportación de Margarita de Lauria es la construcción del claustro Viejo, posteriormente reconstruido.

Concluidas las guerras y la peste de mediados de siglo XIV, Pedro de Artés, Mestre Racional en las cortes de Juan I y Martín el Humano, construye una capilla, en 1368, bajo la advocación de Todos los Santos, en el lado del claustro que queda libre, junto a la iglesia. Ésta ha llegado hasta nuestros días como capilla de Santiago con la decoración renacentista del siglo XVI.

La recuperación económica alcanzada en la última década del siglo XIV da lugar al período de mayor densidad constructiva de su historia, que comprende también las tres primeras décadas del siglo XV. Francés Aranda, entre 1393 y 1398, construye un nuevo claustro con seis celdas, llamado de Los Naranjos. Éste se sitúa en la cabe-

ra de l'església, sobre el claustre vell o dels novicis, on persisteix actualment, encara que serà reconstruït a principis del xvii.

La joia de les manifestacions medievals és el retaule de la Santa Creu, de Bonifaci Ferrer, custodiat al museu de Belles Arts de València. És una pintura a l'oli sobre taula de fusta, "encarregat, pintat i instal·lat entre 1396 i 1397". És l'exemple més famós de la forta influència italiana, abans de la consolidació del gòtic internacional que apareix cap a l'any 1400.

En este moment, el papa Luna i Francisc Aranda realitzen importants donacions i el P. Eixarch, cronista en el segle xvi, dirà d'este últim que "més es pot dir nou fundador que benefactor".

Les principals obres realitzades a Portaceli en les primeres dècades del segle xv, en l'àmbit de la conreria, són els cellers i l'aqüeducte. Un dels cellers es conserva quasi en el seu estat original. L'aqüeducte es va construir amb carreuat perfectament llaurat en les seues piles i arcs apuntats; salva un desnivell de 17 metres, amb una longitud de més de dos-cents metres i té un metre i mig d'amplària. Es conserva tal com es va construir originàriament.

A final del segle xv i primera meitat del xvi, les reformes afecten l'església conventual i el claustret. El claustret (núm. SVI: C000880000009) es derruïx en 1478 i s'edifica novament. Les columnes de pedra es porten de Navaixes; així s'explica la similitud amb les del claustre major de la cartoixa de Valdecrist, construït en el segle xv. La seua arquitectura es manté pràcticament intacta, i ocupa tan sols una superfície quadrangular d'onze per nou metres. Les fines columnes, de fust monolític de secció octogonal i base i capitell geomètrics, sostenen els deu arcs apuntats i les voltes de creueria sense motlures, amb claus florejadades (núm. SVI: C000880000010) reinterpretades en les obres dirigides pel cartoixà Fernando Arnaiz en la reimplantació dels cartoixans després de 1943.

De la segona església de l'any 1325, amb arcs de diafragma i coberta de fusta, resulta després de la remodelació una església de vint-i-quatre metres de llarg, huit d'ample i tretze metres amb seixanta centímetres d'alt, amb capçalera poligonal de tres costats. Este temple gòtic subsistix quasi íntegre, però amb la volta oculta per la qual es construíx a final del segle xviii, i sense la façana al prolongar-se novament la nau dos trams més. S'aprecia l'austeritat en els adornaments del gòtic català, nu a l'exterior, sense cornises ni pinacles, i grans superfícies planes, en què s'obrin reduïts buits. Segueix la tradició de nau única amb contraforts exteriors i dividida per un cancell en dos zones, la dels pares cartoixans davant i la dels germans laics darrere.

Dels retaules del segle xv només es conserva el de la capella de Sant Martí, que es custodia al museu de Belles Arts de València; va ser atribuït a Gonzalo Peris i considerat com una obra mestra de la seua maduresa.

El Renaixement serà introduït a Portaceli pel prior Albert Claramunt (1509-1513), que havia conegut a Roma Roderic de Borja i els artistes florentins del moment. Este afecta l'aspecte purament ornamental, sense que varie l'estructura gòtica de l'edifici. Sols es conserva la capella de Tots Sants, una mostra exemplar d'eixa fase protorenaiantista i el claustre del cementeri.

La capella de Tots Sants canvia en el segle xx la seua advocació, i es coneix en l'actualitat com a capella de Sant Jaume. Va ser concebuda com a capella funerària dels Artés, i s'hi van soterrar diversos membres d'esta família. La capella, de planta quadrada, es cobrix mitjançant la volta huitavada (núm. SVI: C0008800000204), recolzada sobre huit trompes drenades (núm. SVI: C0008800000220) i segmentada per nervis decorats amb grotescos (núm. SVI: C0008800000221) que convergixen en una clau central (núm. SVI: C0008800000225 i C0008800000226) en la qual es representa la Mare de Déu amb el Xiquet i al voltant del qual es disposa una ornamentació que repeteix el motiu del pitxer amb els caps de serp, procedent de les armes dels Artés. L'ornamentació de la capella és d'estil protorenaiantista, amb grotescos i composicions a candelieri que cobriren els fusts de les columnes, les pilastres i els frisos (núm. SVI: C0008800000222 i C0008800000223). Caps de putti se situen en les interseccions de les trompes drenades (C0008800000212 a C0008800000219). Sobre el fris de grotescos i en cada un dels costats de la base octogonal de la cúpula, se situen sengles medallons lauris (C0008800000205 a C0008800000211 i C0008800000227)

cera de la iglesia sobre el claustro Viejo o de los Novicios, donde persiste actualmente, aunque será reconstruido a principios del XVII.

La joya de las manifestaciones medievales es el retablo de la Santa Cruz, de Bonifacio Ferrer, custodiado en el Museo de Bellas Artes de Valencia. Es una pintura al óleo sobre tabla de madera, "encargado, pintado e instalado entre 1396 y 1397". Es el ejemplo más famoso de la fuerte influencia italiana, antes de la consolidación del gótico internacional que aparece hacia el año 1400.

En este momento el Papa Luna y Francés Aranda realizan importantes donaciones y el P. Eixarch, cronista en el siglo XVI, dirá de este último que "mes se pot dir nou fundador que benefactor".

Las principales obras realizadas en Portaceli en las primeras décadas del siglo XV, en el ámbito de la conreria, son las bodegas y el acueducto. Una de las bodegas se conserva casi en su estado original. El acueducto fue construido con sillería perfectamente labrada en sus pilas y arcos apuntados; salva un desnivel de 17 metros, con una longitud de más de doscientos metros y tiene un metro y medio de anchura. Se conserva como se construyó originalmente.

A fines del siglo XV y primera mitad del XVI las reformas afectan a la iglesia conventual y al claustro. El claustro (Nº SVI: C000880000009) se derruye en 1478 y se edifica de nuevo. Las columnas de piedra se traen de Navajas; así se explica su similitud con las del claustro mayor de la Cartuja de Valdecristo, construido en el siglo XV. Su arquitectura se mantiene prácticamente intacta, ocupando tan solo una superficie cuadrangular de once por nueve metros. Sus finas columnas, de fuste monolítico de sección octogonal y basa y capitel geométricos, sostienen los diez arcos apuntados y las bóvedas de crucería sin molduras, con claves floreadas (Nº SVI: C000880000010) reinterpretadas en las obras dirigidas por el cartujo Fernando Arnaiz en la reimplantación de los cartujos después de 1943.

De la segunda iglesia del año 1325, con arcs diafragma y cubierta de madera, resulta después de la remodelación una iglesia de veinticuatro metros de larga, ocho de ancha y trece metros con sesenta centímetros de alta, con cabecera poligonal de tres lados. Este templo gótico subsiste casi íntegro, pero con la bóveda oculta por la que se construye a finales del siglo XVIII, y sin la fachada al prolongarse de nuevo la nave dos tramos más. Se aprecia la austeridad en los adornos del gótico catalán, desnudo en el exterior, sin cornisas ni pináculos y grandes superficies planas, en las que se abren reducidos huecos. Sigue la tradición de nave única con contrafuertes exteriores, y dividida por un cancel en dos zonas, la de los padres cartujos delante y hermanos legos detrás.

De los retablos del siglo XV sólo se conserva el de la capilla de San Martín, que se custodia en el Museo de Bellas Artes de Valencia; ha sido atribuido a Gonzalo Peris y considerado como una obra maestra de su madurez.

El Renacimiento va a ser introducido en Portaceli por el prior Alberto Claramunt (1509-1513) que había conocido en Roma a Rodriego de Borja y a los artistas florentinos del momento. Éste afecta a lo puramente ornamental, sin que varie la estructura gótica del edificio. Solo se conserva la capilla de Todos los Santos, una muestra ejemplar de esa fase protorenaiantista y el claustro del Cementerio.

La Capilla de Todos los Santos cambia en el siglo XX su advocación, conociéndose en la actualidad como Capilla de Santiago. Fue concebida como capilla funeraria de los Artés, enterrándose en ella varios miembros de esta familia. La capilla, de planta cuadrada, se cubre mediante bóveda ochavada (Nº SVI: C0008800000204), apoyada sobre ocho trompas aveneradas (Nº SVI: C0008800000220) y segmentada por nervios decorados con grotescos (Nº SVI: C0008800000221) que convergen en una clave central (Nº SVI: C0008800000225 y C0008800000226) en la que se representa la Virgen con el Niño y a cuyo alrededor se dispone una ornamentación que repite el motivo del jarrón con las cabezas de serpiente, procedente de las armas de los Artés. La ornamentación de la capilla es de estilo protorenaiantista, con grotescos y composiciones a candelieri que cubren los fusts de las columnas, las pilastras y los frisos (Nº SVI: C0008800000222 y C0008800000223). Cabezas de putti se sitúan en las intersecciones de las trompas aveneradas (C0008800000212 a C0008800000219). Sobre el friso de grotescos y en cada uno de los lados de la base octogonal de la cúpula, se sitúan sendos medallones láureos (C0008800000205 a C0008800000211 y C0008800000227)

que representen bustos de profetes i de sibils, l'anagrama de Maria i l'escut dels Artés.

El claustre del cementeri és un quadrilàter d'uns vint-i-set metres de costat. Les seues galeries estan sostingudes per columnes toscanes de marbre blanc que reproduïxen el motiu serlià de l'arc de mig punt i la llinda, amb un doble arc en la meitat de cada costat (núm. SVI: C0008800000041 a C0008800000044). Els cantons estan reforçats per pilars que dibuixen en planta cadascun dels quatre angles del quadrilàter. El recurs de l'arc entre llindes va ser emprat després en el palau de l'ambaixador Vich i a les galeries superiors de l'absis de la catedral de València.

Ja a principis del XVII es reconstruïx el claustre dels Tarongers o dels Novici (núm. SVI: C0008800000046), el qual ocupa un rectangle de 24 per 22 m. Manierista, d'influència de l'Escorial, de gran solidesa, senzillesa i elegància, està construït amb grossos carreus, que formen arcs de mig punt que descansen sobre pilars de secció rectangular. Unes pilastres dòriques són l'únic motiu ornamental de l'arcada; per damunt de la cornisa, una balustrada reduïda a una barana de rajoles i uns acabats de boles, subratllava l'austeritat del conjunt. En l'actualitat, s'ha suprimit la barana i s'ha situat l'adornament de boles a nivell de la teulada.

L'obra més significativa del segle xvii a Portaceli va ser el retaule major de l'església realitzat per Andreu Artich i amb pintures de Ribalta, que en l'actualitat formen part de la col·lecció del museu de Belles Arts de València.

En els segles xvii i xviii s'origina el pati d'Obediències, on recauen els nous graners, l'almàssera, els cellers, les cavallerisses, etc.

Per a pavimentar les sales o per a revestir els sòcols es recorre a l'entaullellat. Així, el refectori es pavimenta en 1618 amb taulellets de Manises, encara que un segle més tard, en 1724, es compren nous taulellets, que es col·locaran en el nou refectori reedificat en 1740. Estos taulellets es troben en l'actualitat al refectori (núm. SVI: C0008800000047) i al paviment de la sala capitular (núm. SVI: C0008800000049).

Una altra de les obres de més envergadura és la restauració de l'església de Sant Joan en 1686; se'n respecta la primitiva estructura i se'n canvia la coberta. A l'altar major es troba el retaule amb el Sant Joan Baptista de Ribalta.

En les últimes dècades del segle xviii es realitzen obres en el nou llenguatge academicista. Estes corresponen a l'ampliació i remodelació de l'església conventual, amb el programa pictòric que cobrix tots els murs i voltes. Les obres són de gran magnitud i, per conservar-se íntegres al seu lloc, tenen especial significat. Tots els artistes que hi intervenen són acadèmics de Sant Carles.

La nova façana de l'església és lateral, orientada al sud i construïda en un tram afegit. Les escultures són de Josep Pujol Rubio (1743-97), director de l'Acadèmia de Sant Carles i probable autor de la portada. L'esmentada portada (núm. SVI: C0008800000002), construïda cap al 1775, està formada per dos cossos. El primer, d'orde dòric, té quatre columnes, que descansen sobre elevats basaments i flanquegen dos fornícules amb les escultures de Sant Bru (núm. SVI: C0008800000004) i Sant Joan Baptista (núm. SVI: C0008800000005). El segon cos és jònic, amb altres quatre columnes, al centre hi ha un nínxol amb la imatge de la Mare de Déu de Portaceli (núm. SVI: C0008800000006).

En allargar-se la nau s'amplia el cor dels monjos, que passa a tindre un cadiratge compost per 36 seients (núm. SVI: C00088000000230), d'alts respalders, separats per pilastretes toscanes. Darrere del cancell que tanca el cor dels monjos està situat el cor dels conversos i donats (núm. SVI: C00088000000231), disposat de manera semblant al dels monjos, encara que format tan sols per 22 cadira sense dossier. També del segle xviii és el cadiratge de l'aula capitular (núm. SVI: C00088000000050).

El nou retaule de marbres i jaspis (núm. SVI: C00088000000153) va ser una còpia de l'antic de fusta i les setze pintures originals es van col·locar en ell de nou. Consta de tres cossos, tots ells de columnes corinties. Els distint colors, l'acurat polit i la seua perfecta execució li conferixen una gran bellesa. En l'actualitat, les modernes pintures i imatges de fusta tallada intenten reproduir el seu estat original.

representando bustos de profetas y de sibilas, el anagrama de María y el escudo de los Artés.

El claustro del cementerio es un cuadrilátero de unos veintisiete metros de lado. Sus galerías están sostenidas por columnas toscanas de mármol blanco que reproducen el motivo serliano del arco de medio punto y el dintel, con un doble arco en la mitad de cada lado (Nº SVI: C00088000000041 a C00088000000044). Las esquinas están reforzadas por pilares que dibujan en planta cada uno de los cuatro ángulos del cuadrilátero. El recurso del arco entre dinteles, fue empleado después en el palacio del embajador Vich y en las galerías superiores del ábside de la catedral de Valencia.

Ya a principios del XVII se reconstruye el claustro de Los Naranjos o de los Novicios (Nº SVI: C00088000000046) el cual ocupa un rectángulo de 24 por 22 m. Manierista, de influencia escorialense, de gran solidez, sencillez y elegancia, está construido con gruesos sillares, formando arcos de medio punto que descansan sobre pilares de sección rectangular. Unas pilastras dóricas son el único motivo ornamental de la arcada; por encima de la cornisa una balustrada reducida a una barandilla de ladrillos y unos remates de bolas, subrayaba la austeridad del conjunto. En la actualidad se ha suprimido la barandilla y se ha situado el adorno de bolas a nivel del tejado.

La obra señera del siglo XVII en Portaceli fue el retablo mayor de la iglesia realizado por Andreu Artich y con pinturas de Ribalta que en la actualidad forman parte de la colección del Museo de Bellas Artes de Valencia.

En los siglos XVII y XVIII se origina el patio de Obediencias, al que recaen los nuevos graneros, la almazara, las bodegas, caballerizas etc.

Para pavimentar las salas o para revestir los zócalos se recurre a la azulejería. Así, el refectorio se pavimenta en 1618 con azulejos de Manises, aunque un siglo más tarde, en 1724, se compran nuevos azulejos, que se colocarán en el nuevo refectorio reedificado en 1740. Estos azulejos se encuentran en la actualidad en el refectorio (Nº SVI: C00088000000047) y en el pavimento de la sala capitular (Nº SVI: C00088000000049).

Otra de las obras de más envergadura es la restauración de la iglesia de San Juan en 1686; se respeta la primitiva estructura y se cambia la cubierta. En el altar Mayor se encuentra el retablo con el "San Juan Bautista" de Ribalta.

En las últimas décadas del siglo XVIII se realizan obras en el nuevo lenguaje academicista. Estas corresponden a la ampliación y remodelación de la iglesia conventual, con el programa pictórico que cubre todos sus muros y bóvedas. Las obras son de gran magnitud y, por conservarse íntegras en su lugar, tienen especial significado. Todos los artistas que intervienen en las mismas son académicos de San Carlos.

La nueva fachada de la iglesia es lateral orientada a sur y construida en un tramo añadido. Las esculturas son de José Puchol Rubio (1743-97), director de la Academia de San Carlos y probable autor de la portada. Dicha portada (Nº SVI: C00088000000002), construida hacia 1775, está formada por dos cuerpos. El primero, de orden dórico, tienen cuatro columnas, que descansan sobre elevados basamentos y flanquean dos hornacinas con las esculturas de San Bruno (Nº SVI: C00088000000004) y San Juan Bautista (Nº SVI: C00088000000005). El segundo cuerpo es jónico, con otras cuatro columnas, en el centro un nicho con la imagen de la Virgen de Portaceli (Nº SVI: C00088000000006).

Al alargarse la nave se amplía el coro de los monjes, que pasa a tener una sillería compuesta por 36 asientos (Nº SVI: C00088000000230), de altos respaldos, separados por pilastrillas toscanas. Detrás del cancel que cierra el coro de los monjes está situado el coro de los conversos y donados (Nº SVI: C00088000000231), dispuesto de manera similar al de los monjes, aunque formado tan sólo por 22 silla sin dosel. También del siglo XVIII es la sillería del aula capitular (Nº SVI: C00088000000050).

El nuevo retablo de mármoles y jaspes (Nº SVI: C00088000000153) fue una copia del antiguo de madera y las dieciséis pinturas originales se colocaron en él de nuevo. Consta de tres cuerpos, todos ellos de columnas corintias. Los distintos colores, el esmerado pulido y su perfecta ejecución le confieren una gran belleza. En la actualidad, las modernas pinturas e imágenes de madera tallada intentan reproducir su estado original.

El trasagrari, construït a principis del segle xvii per Antoni Ortiz i decorat amb pintures de Pasqual Gaudín, es remodela en el segle xviii igual que l'església, atribuint-se l'obra a l'arquitecte Antoni Gilabert (1716–92). És una xicoteta sala de planta quadrada, coberta per cúpula sobre tambor, en el que s'ha practicat obertures per on entra la llum. Els seus quatre costats (núm. SVI: C0008800000191) estan presidits per altars d'orde corinti, de marbre, igual que sòcols i paviment (núm. SVI: C0008800000200). El situat en el reraltar és de frontó recte i amb una fornícula; els tres restants són semblants, de frontó partit, amb requadres per a albergar llenços. Els quadres són actuals.

Les pintures murals de l'església van començar a executar-se en plena remodelació d'esta, l'any 1774. José Camarón (1731-1803) executa els frescos que decoren els murs de la nau i que desenvolupen passatges de la vida de Sant Joan Baptista al costat de l'epístola (núm. SVI: C0008800000076 a C0008800000080) i passatges de la vida de la Mare de Déu en el costat de l'evangeli (núm. SVI: C0008800000070 a C0008800000074).

Al mur del peu de l'església és també obra de Camarón la composició en què es representa la Mare de Déu i els cartoixans. La pintura central representa la Mare de Déu com a protectora dels cartoixans (núm. SVI: C0008800000137) i, a un costat i a l'altre, els retrats dels quatre religiosos més insignes de Portaceli en el període de major esplendor de la seua història, Bonifaci Ferrer, Francesc Maresme, Francesc d'Aranda i Joan de Nea (núm. SVI: C0008800000138 a C0008800000141). Corona la composició la representació de dos angelots que sobrevolen la Mare de Déu amb una corona de roses (núm. SVI: C0008800000232).

A Lluís Antoni Planes (1745-1821) se li atribueixen les pintures al fresc de la volta i les lunetes de l'església en què es desenvolupa un complex programa iconogràfic amb temes i símbols marians i sants i venerables de l'orde (núm. SVI: C0008800000069, C0008800000075, C0008800000081 a C0008800000132, C0008800000135, C0008800000136 i C0008800000240). En l'últim tram de la volta, ja sobre el presbiteri, Planes representa una al·legoria de gran amplitud amb el tema de l'assumpció de la Mare de Déu i la seua glorificació (núm. SVI: C0008800000164 a C0008800000173).

Les pintures del trasagrari són obra també de Lluís Antoni Planes, i en estes desenvolupa una composició iconogràfica que té com a eix l'eucaristia (núm. SVI: C0008800000174). Als carcanyols de l'arc d'accés i als diafragmes dels arcs, flanquejant les finestres, es representen les espècies i personatges de l'Antic Testament, que al seu torn són prefiguracions eucarístiques (núm. SVI: C0008800000180 a C0008800000190); a les petxines apareixen els quatre evangelistes (núm. SVI: C0008800000176 a C0008800000179) i a la cúpula es representa l'Exaltació de l'Eucaristia i la Glòria (núm. SVI: C0008800000175).

També en el segle xviii se secciona la capella de Santa Anna, i es crea així un corredor que comunica directament el claustre del cementeri amb l'església. Este corredor es decora amb un sòcol de taulellets (núm. SVI: C0008800000016). En la capella de sant Bru es realitza la pintura al fresc que cobrix tota la volta (núm. SVI: C0008800000235) i que representa la Glorificació de Sant Bru. També s'incorpora un sòcol de taulellets (núm. SVI: C0008800000023).

A continuació de l'església, ja a finals del segle xviii, es realitza la remodelació de la sagristia. El sòl es pavimenta amb taulellets de motius pompeians (núm. SVI: C0008800000054 a C0008800000057). El sostre de volta s'adorna amb cordons daurats, pintures de garlandes de flors i de veneres als cantons i una composició rectangular al centre en què es representa l'aparició d'un àngel a un monjo cartoixà pompeians (núm. SVI: C0008800000058 a C0008800000063).

El gran pont d'accés va ser construït l'any 1803 amb grans carreus, i consta d'un sol ull de mig punt de 25 m de llum, que suporta la calçada que creua la fonda rambla.

Després de la guerra civil de 1936, la restauració de la cartoixa és dirigida pel pare Fernando Arnaiz. A l'església conventual, s'ocupen els buits deixats pels quadres de Ribalta per còpies realitzades en 1950 per Francisco Calatayud Llobell. Per als retaules del trasagrari este pinta tres quadres: Sant Vicent Màrtir, Sant Vicent Ferrer i Sant

El trasagrario, construido a principios del siglo XVII por Antonio Ortiz y decorado con pinturas de Pascual Gaudín, se remodela en el siglo XVIII al igual que la iglesia, atribuyéndose la obra al arquitecto Antonio Gilabert (1716–92). Es una pequeña sala de planta cuadrada, cubierta por cúpula sobre tambor, en el que se ha practicado aberturas por donde entra la luz. Sus cuatro lados (Nº SVI: C0008800000191) están presididos por altares de orden corintio, de mármol, al igual que zócalos y pavimento (Nº SVI: C0008800000200). El situado en el trasaltar es de frontón recto y con una hornacina; los tres restantes son similares, de frontón partido, con recuadros para albergar lienzos. Los cuadros son actuales.

Las pinturas murales de la iglesia comenzaron a ejecutarse en plena remodelación de la misma, en el año 1774. José Camarón (1731-1803) ejecuta los frescos que decoran los muros de la nave y que desarrollan pasajes de la vida de San Juan Bautista en el lado de la epístola (Nº SVI: C0008800000076 a C0008800000080) y pasajes de la vida de la Virgen en el lado del evangelio (Nº SVI: C0008800000070 a C0008800000074).

En el muro del pie de la Iglesia es también obra de Camarón la composición en la que se representa a la Virgen y los cartujos. La pintura central representa a la Virgen como protectora de los cartujos (Nº SVI: C0008800000137) y a ambos lados los retratos de los cuatro religiosos más insignes de Portaceli en el periodo de mayor esplendor de su historia, Bonifacio Ferrer, Francisco Maresme, Francisco de Aranda y Juan de Nea (Nº SVI: C0008800000138 a C0008800000141). Corona la composición la representación de dos angelotes que sobrevuelan a la Virgen con una corona de rosas (Nº SVI: C0008800000232).

A Luis Antonio Planes (1745-1821) se le atribuyen las pinturas al fresco de la bóveda y los lunetos de la iglesia en las que se desarrolla un complejo programa iconográfico con temas y símbolos marianos y santos y venerables de la Orden (Nº SVI: C0008800000069, C0008800000075, C0008800000081 a C0008800000132, C0008800000135, C0008800000136 i C0008800000240). En el último tramo de la bóveda, ya sobre el presbiterio, Planes representa una alegoría de gran amplitud con el tema de la Asunción de la Virgen y su glorificación (Nº SVI: C0008800000164 a C0008800000173).

Las pinturas del trasagrario son obra también de Luis Antonio Planes, en las que desarrolla una composición iconográfica que tiene como eje la eucaristía (Nº SVI: C0008800000174). En las enjutas del arco de acceso y en los diafragmas de los arcos, flanqueando las ventanas, se representan las especies y personajes del Antiguo Testamento, que a su vez son prefiguraciones eucarísticas (Nº SVI: C0008800000180 a C0008800000190); en las pechinas aparecen los cuatro evangelistas (Nº SVI: C0008800000176 a C0008800000179) y en la cúpula se representa la Exaltación de la Eucaristía y la Gloria (Nº SVI: C0008800000175).

También en el siglo XVIII se secciona la capilla de Santa Ana, creándose un corredor que comunica directamente el claustro del cementerio con la iglesia. Este corredor se decora con un zócalo de azulejos (Nº SVI: C0008800000016). En la capilla de san Bruno se realiza la pintura al fresco que cubre toda la bóveda (Nº SVI: C0008800000235) y que representa la Glorificación de San Bruno. También se incorpora un zócalo de azulejos (Nº SVI: C0008800000023).

A continuación de la de la iglesia, ya a finales del siglo XVIII, se realiza la remodelación de la sacristía. El suelo se pavimenta con azulejos de motivos pompeyanos (Nº SVI: C0008800000054 a C0008800000057). El techo abovedado se adorna con cordones dorados, pinturas de guirnalda de flores y de veneras en las esquinas y una composición rectangular en el centro en la que se representa la aparición de un ángel a un monje cartujo pompeyanos (Nº SVI: C0008800000058 a C0008800000063).

El gran puente de acceso fue construido en el año 1803, con grandes sillares y consta de un solo ojo de medio punto de 25 m de luz, que soporta la calzada que cruza la honda rambla.

Después de la guerra civil de 1936, la restauración de la Cartuja es dirigida por el Padre Fernando Arnaiz. En la iglesia conventual, se ocupan los vacíos dejados por los cuadros de Ribalta por copias realizadas en 1950 por Francisco Calatayud Llobell. Para los retablos del trasagrario éste pinta tres cuadros: "San Vicente Mártir", "San

Joan de Ribera. La majoria de capelles canvien d'advocació, i les teles són actuals.

En 1950 dona començament la restauració del capítol, al qual es posa nou paviment aprofitant els antics taulellets del sòcol del refectori i un nou altar. Es repinta la volta d'acord amb mostres de l'encasetonat original. Es construeix la nova capella de la Immaculada en 1966 al claustre dels Tarongers i s'habilita una xicoteta sala medieval, situada en l'àmbit dels germans, com a capella de la Santa. Creu.

La restauració finalitza dos anys després amb el quadre de la Immaculada, que Francisco. Baró copia de l'original de Ribera del convent de les monges agustines de Salamanca.

En els anys 70 del segle xx, la catedral de València es reforma, se'n elimina la formalització acadèmica, i s'aprofiten per a Portaceli els aplacats de marbre i jaspis per a l'església, les capelles i el corredor de la zona prioral.

Delimitació històrica del priorat. La Pobleta i la Torre

A conseqüència d'una sèrie de conflictes que sorgixen amb el senyor d'Olocau a partir de 1321, es fa necessari l'aclariment dels límits del priorat ja definits en els furs de rei Jaume I. En 1322, dos comissaris reials i dos jurats de València s'encarreguen d'assenyalar i posar nous mollons. Es conserva la carta original, en pergami, dels dotze mollons, llocs per a la divisió dels termes de Portaceli i Olocau, feta per concòrdia entre Joan Escorna, senyor de la Vall d'Olocau, i el prior, davant Bertrand Taylata, notari reial de Lliria, a desembre de 1325. La línia divisòria naix al nord al barranc de Pedralvilla, continua pels cims dels tossals que voregen el barranc i finalitza, al nord, a Penyes Altes. Queda d'esta manera clarament delimitat el terme de Portaceli en la seua part occidental, que de nord a sud confina amb els actuals municipis de Gátova, Olocau i un xicotet tram de la Pobra de Vallbona, aleshores del terme de Benaguasil.

Per a dividir els termes de Portaceli i Serra es posen cinc mollons, d'acord amb la sentència arbitral donada per Doménec Aymerich el 25 de setembre de 1338. La divisòria no coincideix amb cap línia actual, perquè tot el terme de Portaceli pertany a l'actual terme de Serra. Seguiria una línia quasi recta que partint des del sud, entre els barrancs de Márrega i del Cirer, passa pel puntal de Reixó i els Rebalsadors i acaba al nord a l'Alt de la Nevera, davant de la font del Llentiscle, "en lo qual molló afronten los termes de la ciutat de València, de Sogorb, de Portaceli e de Serra".

La divisòria entre els termes de Portaceli i Segorb, que tanca pel nord el terme del monestir, coincideix amb els actuals límits, des de l'anomenat Alt de la Nevera fins a Penyes Altes, última fita de la divisòria amb Olocau, seguint els cims de les muntanyes més elevades del terme, al voltant dels 800 metres d'altitud. Pel sud-est i sud del terme es tanca amb les divisòries de Nàquera i Bétera, amb quatre mollons per cada un.

Queda així delimitat el terme de Portaceli, amb una extensió d'uns 28 quilòmetres quadrats, dels quals en el segle xix encara estaven cobert per pinars les tres quartes parts. És molt muntanyós i està creuat de nord a sud pel barranc de Portaceli. Al sud-oest es troba la zona plana i cultivable des del lloc de la Torre, on es plantaran extenses vinyes qualificades en el s. xviii per Cavanilles com "el mejor viñedo del Reyno". És tradició que fra Bonifaci Ferrer, sent prior va manar construir l'esplèndid celler que allí hi ha. Francesc Aranda va ordenar la construcció de la gran cisterna, a principi del segle xv. Sobre la portada es conserven les armes de la cartoixa, instal·lades en 1624.

L'antic poblat de Lullén, situat cap a l'interior de la vall, a dos quilòmetres de la cartoixa, queda despoblat quan l'abandonen els moros en 1343. És repoblat per cristians vells, els quals construeixen una església sota l'advocació de Santa Margarita. El poblat passa a denominar-se la Pobleta i els seus habitants s'ocuparan del cultiu de les terres en règim de vassallatge. El castell va patir grans transformacions en el segle xix, arran de la seua venda per la desamortització. Malgrat això, conserva intactes els murs, que en algun costat arriben als dos metres de grossària. La Pobleta va ser residència de Manuel Azaña, president de la 2a República espanyola, quan el govern es va traslladar temporalment a València.

Vicente Ferrer" y "San Juan de Ribera". La mayoría de capillas cambian de advocación, siendo los lienzos actuales.

En 1950 da comienzo la restauración del Capítulo, al que se pone nuevo pavimento aprovechando los antiguos azulejos del zócalo del refectorio y un nuevo altar. Se repinta la bóveda de acuerdo con muestras del encasetonado original. Se construye la nueva capilla de la Immaculada en 1966 en el claustro de los Naranjos y se habilita una pequeña sala medieval, situada en el ámbito de los Hermanos, como capilla de la Sta. Cruz.

La restauración finaliza dos años después con el cuadro de la Immaculada, que Fco. Baró copia del original de Ribera del convento de las M.M. Agustinas de Salamanca.

En los años 70 del siglo XX la catedral de Valencia se reforma eliminando la formalización académica, siendo aprovechados para Portaceli los aplacados de mármol y jaspes para la iglesia, capillas y corredor de la zona prioral.

Delimitación histórica del Priorato. La Pobleta y La Torre

Como consecuencia una serie de conflictos que surgen con el Señor de Olocau a partir de 1321 se hace necesario la clarificación de los límites del priorato ya definidos en los fueros de rey Jaime I. En 1322, dos comisarios reales y dos jurados de Valencia se encargan de señalar y poner nuevos mojones. Se conserva la carta original, en pergamino, de los doce mojones puestos para la división de los términos de Portaceli y Olocau, hecha por concordia entre Joan Escorna, Señor de la Vall de Olocau y el prior, ante Bertrand Taylata, notario real de Liria en diciembre de 1325. La línea divisoria nace al norte en el barranco de Pedralvilla, continúa por las cumbres de los collados que bordean el barranco y finaliza, en el norte, en Penyes Altes. Queda de esta manera claramente delimitado el término de Portaceli en su parte occidental, que de norte a sur confina con los actuales municipios de Gátova, Olocau y un pequeño tramo de la Pobra de Vallbona, entonces del término de Benaguacil.

Para dividir los términos de Portaceli y Serra se ponen cinco mojones, de acuerdo con la sentencia arbitral dada por Domingo Aymerich el 25 de septiembre de 1338. La divisoria no coincide con ninguna línea actual, pues todo el término de Portaceli pertenece al actual término de Serra. Seguiría una línea casi recta que partiendo desde el sur, entre los barrancos de Márrega y del Cirer, pasa por el puntal de Reixó y Els Rebalsadors y acaba en el norte en el Alt de la Nevera, enfrente de la fuente del Llentiscle, "en lo qual molló afronten los términos de la ciutat de Valencia, de Sogorb, de Portaceli e de Serra".

La divisoria entre los términos de Portaceli y Segorbe, que cierra por el norte el término del monasterio, coincide con los actuales límites, desde el nombrado Alt de la Nevera hasta Penyes Altes, último mojón de la divisoria con Olocau, siguiendo las cumbres de los montes más elevados del término, alrededor de los 800 m de altitud. Por el sudeste y sur del término se cierra con las divisorias de Nàquera y Bétera, con cuatro mojones por cada uno.

Queda así delimitado el término de Portaceli, con una extensión de unos 28 kilómetros cuadrados, de los que en el siglo XIX todavía estaban cubiertos por pinares las tres cuartas partes. Es muy montañoso y está cruzado de norte a sur por el barranco de Portaceli. En el sudoeste se encuentra la zona llana y cultivable de del lugar de La Torre, donde se plantarán extensos viñedos calificados en el s. XVIII por Cavanilles como "el mejor viñedo del Reyno". Es tradición que Fray Bonifacio Ferrer, siendo prior mandó construir la espléndida bodega que allí existe. Francesc Aranda ordenó la construcción de la gran cisterna, a principios del siglo XV. Sobre la portada se conservan las armas de la Cartuja, instaladas en 1624.

El antiguo poblado de Lullén, situado hacia el interior del valle a dos kilómetros de la Cartuja, queda despoblado al abandonarlo los moros en 1343. Es repoblado por cristianos viejos, quienes construyen una iglesia bajo la advocación de Santa Margarita. El poblado pasa a denominarse La Pobleta y sus habitantes atenderán el cultivo de las tierras en régimen de vasallaje. El castillo sufrió grandes transformaciones en el siglo XIX, a raíz de su venta por la Desamortización. A pesar de ello conserva intactos sus muros, que en algún lado llegan a los dos metros de espesor. La Pobleta fue residencia de M. Azaña, presidente de la 2ª República española, cuando el gobierno se trasladó temporalmente a Valencia.

L'entorn natural forma part essencial de la cartoixa, com a paisatge de silenci i recolliment consubstancial a tota fundació eremítica, seguint el model de la primigènia Grande Chartreuse, a les valls alpines. Les muntanyes de Portaceli han aportat recursos als monjos, pastos, llenya, carbó, herbes per a la seua apotecaria, pedra de construcció i calcària per al seu forn de calç; i ingressos provinents dels drets d'herbatge, aigua, llenya, etc. El roig de la muntanya de la Beata ha proporcionat el material per a l'empedrat dels espais exteriors.

b) Parts integrants:

El conjunt arquitectònic del monestir amb els seus claustres, esglésies i dependències.

El terreny agrícola i boscos directament vinculat al monestir, corresponent a la parcel·la cadastral nombre 126 del polígon núm. 49.

L'aqüeducte.

Les basses.

El pont d'accés.

L'ermita del Sant Sepulcre.

La masia i l'ermita de Santa Margarita de la Pobleta.

La masia de la Torre.

c) Delimitació de l'entorn afectat:

c1. Justificació de la delimitació proposada

La delimitació s'estableix en funció dels criteris següents:

– Històrics: comprenen l'extensió de l'antic priorat de Portaceli els límits del qual van ser definits en els furs de rei Jaume I. Es conserva la carta original, en pergami, dels dotze mollons posats per a la divisió dels termes de Portaceli i Olocau, davant Bertrand Taylata, notari reial de Lliria al desembre de 1325.

– Topogràfics i paisatgístics: amb la inclusió de la vall en què es troba situada la cartoixa.

– Arqueològics: incorporen les vessants entorn del monestir basant-se en la previsible successió de troballes prèvies o lligats a este.

S'exclou la urbanització Torre de Portaceli, compresa entre la carretera d'Olocau a Bétera i els límits dels termes municipals d'Olocau, la Pobla de Vallbona i Bétera perquè està ja consolidada per l'edificació i no afecte la percepció de cap de les parts del monument.

c2. Delimitació de l'entorn

Origen: intersecció del límit sud de la carretera d'Olocau a Bétera amb el límit entre els termes d'Olocau i Serra, punt A.

Sentit: Horari.

Línia delimitadora:

La línia divisòria segueix al nord el barranc de Pedralvilla, continua pels cims dels tossals que voregen el barranc i finalitza, en el vèrtex entre els termes d'Olocau, Segorbe i Serra. Segueix la delimitació de l'antic priorat de Portaceli, que en la seua part occidental, de sud a nord confina amb els actuals termes d'Olocau i Gátova.

Al nord, coincideix amb el límit entre el priorat de Portaceli i Segorbe, des de l'anomenat vèrtex fins a l'Alt de la Nevera, seguint els cims de les muntanyes més elevades del terme, al voltant dels 800 metres d'altitud.

A l'est, segueix una línia quasi recta que partint des del nord a l'Alt de la Nevera davant de la font del Llentiscle, punt de confluència dels termes de Segorbe i de Serra, passa pels puntals dels Realsadors, la Gorisa i Reixó, acaba al sud entre els barrancs de Márrega i del Cirer.

Pel sud-est i sud del terme es tanca amb les divisòries de Náquera i Bétera fins a la carretera d'Olocau a Bétera, i la incorpora fins al punt d'origen.

d) Béns mobles que comprenen i constitueixen part essencial de la seua història

Retables

Retable de Sant Miquel Arcàngel (Núm. SVI: C000880000143 i C000880000144).

Anònim. Segle xvii (primer terç). Talla sobre fusta i oli sobre llenç. 571x143cm.

El entorno natural forma parte esencial de la Cartuja, como paisaje de silencio y recogimiento consustancial a toda fundación eremítica, siguiendo el modelo de la primigenia Grand Chartreuse en los valles alpinos. Los montes de Portaceli han aportado recursos a los monjes, pastos, leña, carbón, hierbas para su botica, piedra de construcción y caliza para su horno de cal; e ingresos provenientes de los derechos de herbaje, agua, leña, etc. El rodano del monte de la Beata ha proporcionado el material para el adoquinado de los espacios exteriores.

b) Partes integrantes:

El conjunto arquitectónico del monasterio con sus claustros, iglesias y dependencias.

El terreno agrícola y boscoso directamente vinculado al monasterio, correspondiendo a la parcela catastral número 126 del polígono nº 49.

El acueducto.

Las balsas.

El puente de acceso.

La ermita del Santo Sepulcro.

La masía y la ermita de Santa Margarita de la Pobleta.

La masía de la Torre.

c) Delimitación del entorno afectado:

c1. Justificación de la Delimitación Propuesta.

La delimitación se establece en función de los siguientes criterios:

– históricos, comprendiendo la extensión del antiguo priorato de Portaceli cuyos lindes fueron definidos en los fueros de rey Jaime I. Se conserva la carta original, en pergamino, de los doce mojones puestos para la división de los términos de Portaceli y Olocau, ante Bertrand Taylata, notario real de Liria en diciembre de 1325.

– topográficos y paisajísticos, con la inclusión del valle en el que se halla situada la Cartuja.

– arqueológicos, incorporando las laderas en torno al monasterio en base a la previsible sucesión de hallazgos previos o ligados al mismo.

Se excluye la urbanización Torre de Portaceli comprendida entre la carretera de Olocau a Bétera y los lindes de los términos municipales de Olocau, Puebla de Vallbona y Bétera por estar ya consolidada por la edificación y no afectar a la percepción de ninguna de las partes del Monumento.

c2. Delimitación del entorno

Origen: intersección del borde sur de la carretera de Olocau a Bétera con el linde entre los términos de Olocau y Serra, punto A.

Sentido: Horario.

Línea delimitadora:

La línea divisoria sigue a norte el barranco de Pedralvilla, continúa por las cumbres de los collados que bordean el barranco y finaliza, en el vértice entre los términos de Olocau, Segorbe y Serra. Sigue la delimitación del antiguo priorato de Portaceli, que en su parte occidental, de Sur a Norte confina con los actuales términos de Olocau y Gátova.

Al Norte coincide con el límite entre el priorato de Portaceli y Segorbe, desde el nombrado vértice, hasta el Alt de la Nevera, siguiendo las cumbres de los montes más elevados del término, alrededor de los 800 m de altitud.

A Este sigue una línea casi recta que partiendo desde el norte en el Alt de la Nevera enfrente de la fuente del Llentiscle, punto de confluencia de los términos de Segorbe y de Serra, pasa por los puntales de Els Realsadors, La Gorisa y Reixó, acabando al sur entre los barrancos de Márrega y del Cirer.

Por el sudeste y sur del término se cierra con las divisorias de Náquera y Bétera hasta la carretera de Olocau a Bétera, incorporándola hasta el punto de origen.

d) Bienes muebles que comprende y constituyen parte esencial de su historia.

Retablos

Retablo de San Miguel Arcángel (Nº SVI: C000880000143 y C000880000144).

Anónimo. Siglo XVII (primer tercio). Talla sobre madera y óleo sobre lienzo. 571 x 143 cm.

Retaule de Santa Marta (Núm. SVI: C000880000146 a C000880000148).

Anònim. Segle xvii (primer terç). Talla sobre fusta i oli sobre llenç. 260x155cm.

Retaule de la Sagrada Família (Núm. SVI: C000880000149, C000880000150 i C000880000152).

Anònim. Segle xvii (primer terç). Talla sobre fusta i oli sobre llenç. 260x150cm.

Escultura

Parella d'escuts heràldics (Núm. SVI: C000880000027 i C000880000028).

Anònim. Segle xvi. Treballa sobre marbre. Possible donació dels fundadors.

Mobiliari

Butaca i faristol (Núm. SVI: C000880000068 i C000880000067)

Anònim. Segle xviii (mitjan). Formen part del conjunt del cor dels monjos.

4. Normativa de protecció del bé

Monument:

Article 1. S'atindrà al que disposa la Secció Segona, Règim dels Béns Immobles d'Interès Cultural, del capítol III, títol II de la Llei 4/1998, de l'11 de juny, del Patrimoni Cultural Valencià, aplicable a la categoria de monument.

Article 2. Els usos permesos seran tots aquells que siguen compatibles amb la posada en valor i gaudi patrimonial del bé i contribuïsquen a la consecució d'estos objectius. L'autorització particularitzada d'ús es regirà segons allò que ha disposat l'article 18 de l'esmentada Llei.

Entorn de protecció:

Article 3. D'acord amb el que disposa l'article 35 de la Llei 4/1998, de l'11 de juny, del Patrimoni Cultural Valencià, qualsevol intervenció que pretenga abordar-se en l'entorn de protecció del monument, requerirà de l'autorització prèvia de la conselleria competent en matèria de Cultura. Esta autorització s'emetrà d'acord amb els criteris establits en la present normativa, i respecte allò que no preveu, mitjançant l'aplicació directa dels criteris previstos en l'article 39 de la referida Llei.

Totes les intervencions requeriran, per al seu tràmit d'autorització, la definició necessària del seu abast, amb la documentació tècnica que per la seua especificitat els corresponga, i amb la ubicació parcel·l·lària i el suport fotogràfic que permeta constatar la situació de partida i la seua transcendència patrimonial.

Article 4. A fi de preservar el paisatge històric de la cartoixa, no s'autoritzarà cap edificació per a qualsevol ús, i quedaran expressament prohibits els abocaments de residus i moviments de terres, excepte els requerits per al seu estudi i conservació. Queda proscriu la introducció d'anuncis o publicitat exterior que, en qualsevol de les seues acepcions, irrompa en l'esmentada escena, excepte la d'activitats culturals o esdeveniments festius que, de manera ocasional, reversible i per temps limitat sol·licite i obtinga autorització expressa.

Es permet l'adequació d'una zona amb servicis mínims d'aigua, excusats, i dipòsit de residus, per a l'acampada temporal, picnic i semblants, amb delimitació prèvia d'una àrea determinada per a esta finalitat, sempre que es compte amb l'informe favorable de les conselleries competents en matèria de Territori i de Cultura.

S'haurà de fomentar la repoblació forestal amb les varietats autòctones.

Article 5. La casa rural i el sanatori que ja formen part de la memòria històrica de l'entorn podran ser conservades i se'n preservaran els elements definitoris de l'estructura arquitectònica i els elements constructius singulars d'intrínsec valor que existisquen en els immobles. Estes mantindran els seus usos forestals, residencials i hospitalaris tradicionals si bé podran acollir altres usos compatibles amb les seues arquitectures i amb la posada en valor de l'àmbit protegit del monument i el seu entorn.

Retablo de Santa Marta (Nº SVI: C000880000146 a C000880000148).

Anónimo. Siglo XVII (primer tercio). Talla sobre madera y óleo sobre lienzo. 260 x 155 cm.

Retablo de la Sagrada Familia (Nº SVI: C000880000149, C000880000150 y C000880000152).

Anónimo. Siglo XVII (primer tercio). Talla sobre madera y óleo sobre lienzo. 260 x 150 cm.

Escultura

Pareja de escudos heráldicos (Nº SVI: C000880000027 y C000880000028).

Anónimo. Siglo XVI. Labra sobre mármol. Posible donación de los fundadores.

Mobiliari

Sillón y atril (Nº SVI: C000880000068 y C000880000067)

Anónimo. Siglo XVIII (mediados). Forman parte del conjunto del coro de los monjes.

4. Normativa de protección del Bien.

Monumento:

Artículo 1. Se atenderá a lo dispuesto en la Sección Segunda, Régimen de los bienes inmuebles de interés cultural, del Capítulo III, Título II de la Ley 4/1998, de 11 de junio, del Patrimonio Cultural Valenciano, aplicable a la categoría de Monumento.

Artículo 2. Los usos permitidos serán todos aquellos que sean compatibles con la puesta en valor y disfrute patrimonial del Bien y contribuyan a la consecución de dichos fines. La autorización particularizada de uso se regirá según lo dispuesto por el artículo 18 de citada Ley.

Entorno de protección:

Artículo 3. De conformidad con lo dispuesto en el artículo 35 de la Ley 4/1998, de 11 de junio, del Patrimonio Cultural Valenciano, cualquier intervención que pretenda abordarse en el entorno de protección del monumento, requerirá de la previa autorización de la Conselleria competente en materia de Cultura. Esta autorización se emitirá conforme a los criterios establecidos en la presente normativa, y en lo no contemplado en la misma, mediante al aplicación directa de los criterios contemplados en el artículo 39 de la referida Ley.

Todas las intervenciones requerirán, para su trámite autorizativo, la definición precisa de su alcance, con la documentación técnica que por su especificidad les corresponda, y con la ubicación parcelaria y el apoyo fotográfico que permita constatar la situación de partida y su transcendencia patrimonial.

Artículo 4. A fin de preservar el paisaje histórico de la Cartuja, no se autorizará edificación alguna para cualquier uso, quedando expresamente prohibidos los vertidos de residuos y movimientos de tierras, salvo los requeridos para su estudio y conservación. Queda proscriu la introducción de anuncios o publicidad exterior que, en cualquiera de sus acepciones, irrompa en dicha escena, salvo la de actividades culturales o eventos festivos que, de manera ocasional, reversible y por tiempo limitado solicite y obtenga autorización expresa.

Se permite la adecuación de una zona con servicios mínimos de agua, retretes, y depósito de residuos, para la acampada temporal, picnic y similares, previa delimitación de un área delimitada para este fin, siempre que se cuente con el informe favorable de las Consellerias competentes en materia de territorio y de cultura.

Se deberá fomentar la repoblación forestal con variedades autóctonas.

Artículo 5. La casa rural y el sanatorio que ya forman parte de la memoria histórica del entorno, podrán ser conservadas, preservando los elementos definitorios de su estructura arquitectónica y los elementos constructivos singulares de intrínsec valor que existan en los inmuebles. Estas mantendrán sus usos forestales, residenciales y hospitalarios tradicionales si bien podrán acoger otros usos compatibles con sus arquitecturas y con la puesta en valor del ámbito protegido del monumento y su entorno.

Article 6. En qualsevol intervenció que afecte el subsòl de l'immoble, a les seues parts ocultes, o al seu entorn de protecció resultarà d'aplicació el règim tutelar establert en l'article 62 de la Llei 4/1998, de l'11 de juny, del Patrimoni Cultural Valencià, per a la salvaguarda del patrimoni arqueològic.

Article 7. Esta normativa és transitòria fins a l'aprovació del preceptiu Pla Especial de Protecció previst en l'article 34.2 de la Llei 4/1998, de l'11 de juny, del Patrimoni Cultural Valencià per als entorns de protecció dels monuments.

Article 8. La contravenció del que preveu la present normativa, determinarà la responsabilitat dels seus causants en els termes establerts en la Llei 4/1998, de l'11 de juny, del Patrimoni Cultural Valencià, i la resta de lleis que s'hi apliquen.

Artículo 6. En cualquier intervención que afecte al subsuelo del inmueble, a sus partes ocultas, o a su entorno de protección resultará de aplicación el régimen tutelar establecido en el artículo 62 de la Ley 4/1998, de 11 de junio, del Patrimonio Cultural Valenciano, para la salvaguarda del patrimonio arqueológico.

Artículo 7. Esta normativa es transitoria hasta la aprobación del preceptivo Plan Especial de Protección previsto en el artículo 34.2 de la Ley 4/1998, de 11 de junio, del Patrimonio Cultural Valenciano para los entornos de protección de los monumentos.

Artículo 8. La contravención de lo previsto en la presente normativa, determinará la responsabilidad de sus causantes en los términos establecidos en la Ley 4/1998, de 11 de junio, del Patrimonio Cultural Valenciano y demás Leyes que sean de aplicación.

ANEXO/ANNEX II
DOCUMENTACIÓN GRÁFICA/ DOCUMENTACIÓ GRÀFICA

